

ETH DIARI

Numerò 29
Dimèrcles 10 de hereuèr 1999

HUELHETON

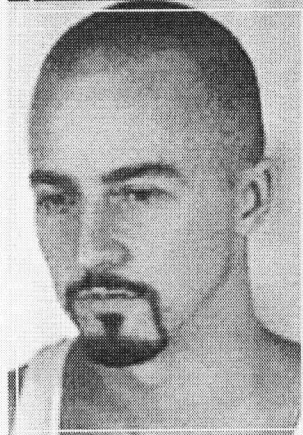
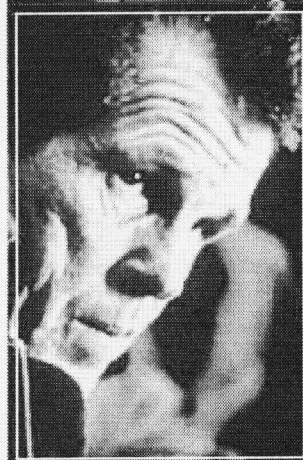
DIARI

D'ARAN

Prètz: 50 pessetes

GARCI E SAURA NOMINATS ENTAR OSCAR TARA MIELHOR PELLICULA ESTRANGÈRA

El abuelo de José Luis Garci e *Tango* de Carlos Saura an estat nomentades pera Acadèmia des Arts Cinematografiques, tar Oscar ara mielhor pellicula en lengua non anglesa. Andús directors espanhòus competiràn entar Oscar en aguesta categoria, tot e que representant diferenti païsi: Garci per Espanha e Saura per Argentina.

Er amor e era guèrra trionfen enes candidatures entàs Oscars

Es candidatures des Oscar s'an estimat mès istòries d'amor com *Shakespeare in love* o de guèrra com *Saving private Ryan* en tot desbrenbà-se un còp mès de comèdies com *El show de Truman*, era absèncià dera quau entre es que s'agen d'arténher era mielhor pellicula a estat era suspresa mès grana en aguesta 71au edicion. Era Acadèmia d'Arts e Sciéncias Cinematografiques a balhat un totau de 13 candidatures entath film romantic *Shakespeare in love*, entre es quaus, era de mielhor pellicula, mielhor director (John Madden) e mielhor actritz (Gwyneth Paltrow), ath delà des mielhors actors segondaris entà Judi Dench e Geoffrey Rush. Eth drama bellic *Salvar al soldado Ryan* a arthenhut un totau d'11 candidatures que tanben includissen mielhor pellicula, mielhor director, Steven Spielberg, e mielhor actor, Tom Hanks. Era rèsta des principaus candidatures se despartissen entre eth periòde isabelin com en cas d'*Elizabeth*, e mès films sus era Dusau Guèrra Mondiaua, com *La vida es bella* e *The Thin Red Line*, cadun d'eri aspirants entà sèt des prèmis, entre es quaus eth de mielhor pellicula.

"TRUMAN MAUESCAUDAT"

Era màger suspresa en aguesta naua edicion des guardons mès importants de Hollywood ei era absèncià de *El show de Truman* de categories tan importants com es de mielhor pellicula e mielhor actor, a on se demoraue era preséncià de Jim Carrey. Tamb eth sòn primèr trabalh dramatic, aquest actor de comèdia arthenhec eth prèmi Glòbe d'Òr, considerat eth mielhor baromètre abantes des Oscars. Totun, maugrat eth supòrt rebut per aguesta pellicula per part deth public e era critica, era Academia s'a desbrenbat d'aguest trabalh en benefici des auti films nomentadi, en tot seguir ua tradicion coneishuda en Hollywood e que parle des preferéncies dera Acadèmia per òbres dramatiques mès que non pas per comèdies, per plan que si-guen ironiques.

PELLICULA ESTRANGÈRA

Era candidatura de Fernanda Montenegro non a susprenut en Hollywood, a on era actritz brasilenha s'a guanhat eth còr deth public tamb era afectuosa istòria de *Estacion Central do Brasil*, film que tanben a arthenhut era candidatura ara mielhor pellicula estrangèra. Eth sabor ispan a mestrejat en aguesta categoria ena quau, amassa tamb era italiana *La vita è bella* e era iraniana *Children of heaven* s'an plaçat coma aspirantes eth film espanhòu *El abuelo* e er argentin *Tango*.

MIELHOR DIRECTOR

Amassa tamb Spielberg e Madden, entre es candidats a mielhor director i é eth legendari Terrence Malick, ermitan deth cine tamb sonque tres pellicules ena sua vida, tot e que considerat un des mès grans gènis deth setau art, qu'aguest viatge a

AMPLIACION DER EQUIP D'ETH DIARI

Contunham en ampliar er equip intern deth diari. E eth primèr profesionau que s'a incorporat en terren comerciau ei **Ramon Agulló i Teixidor**, que d'ençà dètz ans a establir era sua demorança en Les. Eth senhor Agulló -d'àmplia experiéncia ena crompa-venda e tamb fòrça sensibilitat entath mon editoriau- s'encuedarà dera publicitat, des soscripcions e dera relacion tamb es punts de venda.

Serà eth nòste òme que 'lutarà' en primèra linha entre es lectors, es venedors e es clients dera publicitat, e per açò ei important que vos dem eth sòn numerò dirècte de telefon, eth deth sòn mobil, qu'ei eth 619 29 41 59 (tardes). Tanben, coma tostemp, mos podetz trucar -tanben pes tardes- as nòstes oficines 973 64 17 72. Bona sòrt Ramon!

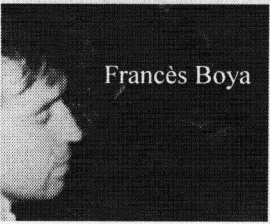
portat tara pantalha era istòria dera batèsta de Guadalcanal. Ena madeisha categoria i é er italian Roberto Benigni, qu'ath delà d'arténher tanben era candidatura coma mielhor actor a arthenhut a plaçar era agredoça istòria d'un camp de concentracion entre es candidates tara mielhor pellicula e mielhor film estrangèr, çò que non s'esdevenguie d'ençà de 1969. Alavetz eth film de Costa-Gavras *Z* aspirèc ara mielhor pellicula e ath mielhor film estrangèr. Peter Weir, per *El show de Truman* complete era lista d'aspirants a mielhor director, en tot qu'ena de mielhor actor i son Hanks, Benigni, McKellen per *Gods & Monsters*, Nolte per *Affliction* e Norton per *American History X*.

ACTORS E ACTRITZS

Entre es mielhors actritzs, ath costat de Montenegro e Paltrow i son Kate Blanchett per *Elizabeth*, Meryl Streep per *One true thing* e Emily Watson per *Hillary and Jackie*. Ena categoria de mielhor actor segondari figuren Rush, Harris per *The Truman Show*, Duvall per *A civil action*, Thornton per *A simple plan* e Coburn per *Affliction*. En costat des mielhors actritzs segondàries es candidates son Dench, Bates per *Primary Colors*, Blethyn per *Little voice*, Griffiths per *Hillary and Jackie* e Redgrave per *Gods and monsters*. Es nòms des guanhadors d'aguesti prèmis seràn coneishudi eth pròplèu 21de març pendent era ceremonia de liurament des prèmis Oscar que se harà en Dorothy Chandler Pavillion de Los Angeles.

COLLABORACIONS PERSONAUS

Francesc Boya

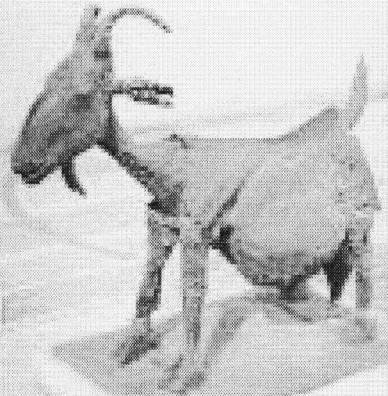
S'a imposat, o sa mens ac sagen, un concèpte dera politica que fomenta er ostracisme dialectic, ei a díder aqueth que predique

que des causes quan mens se'n parle miellhor. Ei ua retorica qu'a foncionat long temps en aguest país e que se resumie en aqueth conselh benevolent as personas estimades: "non te metes en politica" o aquerò de: "era politica tás que ne viuen". E totun, semblarie que dempús de vint ans de recuperades libertats, parlar de politica aurie d'èster un exercici public de civisme e de maduresa social, en tot poder debàter çò qu'ei public sense besonh d'invasir çò qu'ei personau. Mès, maugrat es ans, se reconeishen encara simptoms de manca de normalitat democratica.

Es rasons son diuerses, se ben n'i a ua que pòt èster era mès determinanta; ei era longa permanéncia d'un madeish partit politic enes lòcs de govèrn dera Generalitat de Catalunya. Ua longa etapa qu'a convertit eth partit governant en un partit "oficialista", erigit en unic portador des esséncias nacionaus deth ter-

ritòri e, qu'ath delà, a sabut, pera abilitat deth sòn lider, establir ua fluída relacion damb er elector deth mon rurau, aqueth qu'ei mès vulnerable per aquera manèra tradicionau de hèr era politica, ei a díder, repartint era prebenda o eth favor personau. Donc, qu'eth resultat ei aguesta luenhania qu'i a entre eth ciutadan e era politica damb ua unica relacion: eth vòt. Non cau desbrembar que Catalunya ei ua des autonomies que mòstre un índex mès naut d'abstencion. Perque ara fin, e ara parli des nòsti referents mès immediats, existís era intima conviccion qu'es longues ombres deth poder pòden perjudicar eth negòci privat, eth lòc de trabalh depenent dera administracion, o era prebenda qu'encara non s'a utilizat, mès que, totun, ne podem auer de menestèr deman. S'a mès higem ad açò aquera dificultat evidenta ara ora de poder enjudiciar er us deth sò public per part des governants, que pòden perfectament emparà-se en complexè entramat administratiu que gestione eth fraccionat erari public, non ei estonant qu'eth ciutadan considèra era politica com un ahèr exclusiu de professionaus. E en conseqüéncia, era transcendéncia des ahèrs collectius s'acaben en aqueth mètè de trepader que comparim damb eth vesin.

ERA BLAGADERA D'ARAN

...tamb perdon

È'm plan preocupats en diari perque era **suera** dera **presentadora televisiva nacionau d'Aran** s'a entenut nomentada en ua des nòstes editoriaus. Paraula que non ne sabíem arren qu'existissen dues personas ena Val tamb eth madeish nòm. Entà que demore esclari er embolh, sonque mos referíem ara joena.

Eth nòste director, totun, contunhe preocupat, pr'amor que s'abantes es senhores dera tele jamès, absolutament jamès, non saludauen as sòns companhs d'ofici -aumens as dera premsa escrita e que non se hè ena sedença deth Conselh-, ara, dempús de hè-les gésser enes papèrs, que passarà? Mos saludaràn? Coma castig començaràn a curbir, informatiuament parlant d'auti eveniments que non siguen es deth Conselh? Se preocuparàn des actes que hèm es membres dera societat civiu o auràn de besonh qu'er acte age un regust oficiau e oficialista entà filmà-lo? Mos agrade lhòcament era **television istorica d'Aran**. Òc, òc, **istorica**, pr'amor qu'en cinc minutes te conden notícies qu'an passat un parelh de setmanes endarrèr. Diden qu'en mon hèr açò ei ua practica abituau e que tecnicament se la nomena congelar era notícia. E entà acabar, era BBC de Londres ei eth baromètre der anglés parlat e estàndard deth país. Es sòns locutors cueden era sua diccion, era fonetica e eth ritme perque era television en Anglaterra ei eth punt de referéncia d'aqueth anglés qu'ei entre er anglés culte -eth de Shakespeare- e er anglés dera vida vidanta -eth deth pòble-, e encara mès entre es sectors de classe nauta e es sectors populars. Dit d'ua auta manèra, era television ei modèu de lengua. E en Aran? Ei modèu de lengua eth nòste lenguatge televisiu? Suenhosament la nomena **era metralhadora** e era gent ei injusta perque segurament ac hè perque sonque a cinc minutes.

Eth qui ei 'radiant' ei eth **guèrra** deth Conselh, darrèrament plan *missing*, que coma toti sabetz vò díder desparesh. Es vibores deth país sagen de desacredità-lo; inclús i é eth que passe petits dossièrs. Aciu tot ei petit, mens era *barra* de metè-se 'en çò de sòn'.

Tot e que diden qu'es feministes d'Aran son encantades tamb eth **guèrra** deth Conselh perque cor com era povora- defenec publicament es sues salariades de Torisme Val d'Aran contra es shordaires qu'auien escrit en diari qu'es nomentades senhores èren ostesses, qu'èren polides e que da gò de vedé-les. Non pas! Mos comunicàren es naves esfères deth Conselh qu'un shinhau mès de respectè, que non son ostesses senon techniques de torisme. Donques ben, dejà ei dit! En cambi ena hèira de Tolosa dera darrèra dimenjada, mos assoliden qu'òc, qu'era acompanyaira ère ostessa. Mès ath delà sabem que lèu trabalhau coma voluntària, e que non crubè eth jornau estipulat peth convèni des ostesses franceses, senon que li an pagat ua misèria. Que çò que passe ei que **guèrra** va de rebaishes. Ac ditz a qui lo volgue escotar: "vam tà FITUR e non mos còste un sò, vam entà Tolosa e tanpòc". Miracle! Sies dies en Madrid, tres abitacions, minjar e mès minjar e non an despenut ne un sò? Calerà nomenar a **guèrra** coma *gurú* der an. Nosati auem calculat: transport, otèls, sotades, taxis, telefon, faxi, dinars e sopars de trabalh e ges mès o mens per 350.000 pessetes.

Er aute miracle ei qu'**ETH CONSELH GENERAU D'ARAN S'A HÈT SOSSCRIPTOR D'ETH DIARI**. Eth nòste director non s'ac creiguie e com un lhòc cridaue: s'an hèt soscriptors, s'an hèt soscriptors! Tot un exit. Dilhèu calerie dar ua explicacion o dilhèu non. O dilhèu bèth un tròbe estonant qu'un partit nacionalista que govèrne en un Conselh que trabalhe entara normalizacion dera lengua e dera sua cultura se hèsque soscriptor der unic diari en aranés qu'auem? Çò que dilhèu ei estonant ei qu'agen trigat 27 numeròs entà hè-se soscriptors. Ei ua pena que renuncièssen a èster part deth grop de **soscriptors-fondadors** que s'aufríe en començament. Tota ua adreta estrategia de protocòu.

Quaquarrés sap que hè eth comitè que trabalhe eth tèma **TUCA**? Hèn un pacte de silenci e diden que trabalhen tath país. Ei un silenci que sonque tien es *pipiolos* dera politica. Enteneràn de campings, mès de politics arren, perque er **abuelo-alcalde** ja comence a explicà'c tot. O ei qu'es auti membres dera Comission non seguissen es mieis? De pena.

De politica, parlem-ne

Un des efèctes debastadors d'aguesta retorica ei que, tot soent, en aguesta dinamica eth politic non a besonh d'auer discors ne projecte; servís era desqualificacion der adversari e ua complicitat extèrna que facilite era gestion der ahèr privat. Pr'amor d'açò, era causa publica en ua societat que, maugrat cèrtes precarietats, a es besonhs basics cubèrts pera universalitat der "Estat deth Benestar", redusís ara minima expression aquera frontèra diafana qu'aurie de dividir es estadis deth negòci particular e der ahèr collectiu, e per tant, eth concèpte basic, qu'en democràcia definís eth poder com un miei tà modificar ua realitat determinada en favor der administrat, acabe en tot èster simplement un objectiu en eth madeish. Un objècte

de culte a trauèrs deth quau era politica, en lòc der art dera discussion e deth pacte, ei er art deth domini e deth contròtle.

Sò des que pensi que toti es ciutadans aurien d'auer coma objectiu participar en ua epòca dera sua vida enes ahèrs publics. Dera madeisha manèra que toti es politics auríem d'auer coma objectiu prioritari mostrar un especiau e escrupulós aprèci per aqueri concèptes com era etica e era tolerància, que per mès entenuts non pòden èster infravalorats ne ignorats. Taplan, non cau desbrembar qu'era politica, ara fin, non ei sonque un reflèxe dera societat a on viuem e, per tant, toti n'èm participants per accion o per omision.

Parlem-en.

Des d'ager, era naua presidenta deth Senat der Estat espanhòu, era senhora **Esperanza Aguirre**. Ua visitanta ocasionau de Gessa.

UN TEMPÈRI DE NHÈU EMPEDEGUE ERA MÀGER CREMA CONTROLADA EN PIRENÈU

Ua fòrta precipitacion de nhèu empedeguc, parciaument, eth desenvolupament dera màger crema de peishius shecs controtlada en Espanha que se hec ager en municipi des Vals d'Aguilar, en Naut Urgelh.

Es agents forestaus dera Generalitat qu'auien previst ahlamar controtladament dètz ectares de peishius e garrabustes sonque arthenheren a cremar un airau de 3,5 ectares e an ajornat era crema dera rèsta enquia quan mielhoren es condicions climatiques, previsiblament entara dimenjada.

Eth conselhèr d'Agricultura, Ramaderia e Pesca dera Generalitat, Francesc Xavier Marimon, qu'assistic ara crema controtlada amassa tamb diuersi deputats autonemics, anoncièc qu'enguan se cremaràn tamb aguest vielh sistèma ues 2.000 ectares deth Pirenèu, eth doble qu'en darrèri ans, coma mesura preventiua ara demora d'un ostiu plan shut.

Marimon a avertit qu'eth risque d'encèndis forestaus aguest ostiu serà plan enautit segontes es previsions meteorologiques difonudes pera NASA e era Universitat Politecnica de Catalonha, qu'an pronosticat qu'es condicions d'aguest ostiu seràn plan dures pera manca de plojes e era repercussion des efèctes deth corrent *El Niño* dera tardor darrèra.

"Auem de conscienciar ara poblacion que serà un ostiu dificil en çò que hè as encèndis", diguec eth conselhèr, qu'informèc que ja s'auie entrevistat tamb eth conselhèr de Governacion entà demanà-li qu'es Mòssos d'Esquadra participen activament enes trabalhs de susvelhança un viatge qu'aguesti se despartissen enes parçans pirenencs.

Eth hlatatge previst entà ager, qu'ère eth mès gran programat en Espanha coma mesura preventiua contra encèndis forestaus, comencèc tàs 9.30 ores en un terren atermiat d'un costat per ues excavacions, hètes pes agents ruraus, de tres mètres d'amplada, e

der aute pera nhèu.

En totau, des dètz ectares atermiades inicialment sonque cremèren, dempús banhats es matarrassi e era èrba seca tamb ua mescla de gasòil e gasolina, ues 3,5 ectares, pr'amor que pògui minutes dempús de començar era crema, ua precipitacion fòrta de nhèu empedeguc qu'eth huec auancèsse.

Era finalitat d'aguestes cremes controtlades, ath delà de preveir huecs, ei regenerar es peishius ja qu'es animaues s'aluenhen de terrons plens de garrabustes e cerquen era èrba vèrda, çò qu'empedege qu'es vaques o es oelhes trabalhen tanben coma agents limpiars deth terren.

Es cremes controtlades an estat ua practica proibida pendent fòrça ans; mès ne hè cinc que siguec recuperada pera pròpria administracion catalana que vedec era sua utilitat e tanben comprovèc qu'era manca de pastors empèdie qu'aguesti madeishi la hessen coma l'auien hèt pendent sègles.

Era comunautat de Catalonha a estat pionèra ena aplicacion des cremes controtlades coma mesura de prevencion d'encèndis en Estat e d'ençà dera sua recuperacion hè cinc ans, eth Servicì d'Agents Ruraus e de Prevencion d'Encèndis Forestaus (SARPIF) a utilizat aguesta practica en 4.243 ectares entà eliminar garrabustes e peishius sequi de nauta montanha.

Estudis hèti per tecnicos deth DARP an concluidit qu'es cremes son ua tecnica economica entath tractament dera vegetacion e, ath delà, esviten que, en cas de huec, es ahlames passen d'ua massa forestau entà ua auta.

Tengudes correctament e en ues condicions climatologiques apropiades, es cremes controtlades proporcionen un miellhorament des peishius, er amendriment deth risque potenciau d'encèndi pendent ans, un miellhor habitat entara fauna e un paisatge amielhorat viuament.

Edite ETH DIARI
Familia Colomines
Centre d'estudis VIVÈNCIA ARANESA:
Aula Europa des Pirineus (Val d'Aran)
Carrer Doctor Manel Vidal
llocau num 5
(Darrèr edifici/ Ath cant der Espitau)
25530 Vielha-Val d'Aran
Telefon: 973641772
Fax: 973640871
E-mail: vivenciaraanesa@ctv.es

Editor e director: Joan-Ramon Colomines-Companyans.
e-mail: jrcc@apdo.com

Informatica e dessenh: Marc Colomines i Nadal.

Equip de correctors: Pilar Barés e Xavier Gutierrez.

Impression: Xerox's Document Center 220 ST d'ETH DIARI
a Vielha

Tirada: 1000 exemplars.